

Scoren voor scholing

Richten, inrichten en verrichten

Toets: Praktijkgericht onderzoek PGO

Monique Mutsaers
Studentennummer: 2215793
Opleiding: M.SEN Fontys OSO
Cohort 2012 - 2013
Juni 2014

Onderzoek begeleidster: Marianne den Otter

Inhoud

Samenvatting	3
1. Aanleiding en probleemstelling.....	4
1.1. MBO instellingen: structuur en doelgroep.....	4
1.2. Aanleiding van mijn Praktijk Gericht Onderzoek.....	5
1.3. Onderzoeksdoelgroep.....	5
1.4. Onderzoeksvraag	6
2. Theoretisch kader	7
2.1. Passend onderwijs en zorgplicht.....	7
2.2. Op zoek naar eigenwaarde	9
2.3. Gedragssysteemtheorie.....	9
2.4 Creëren van betrokkenheid: Voicing.....	11
3. Onderzoekmethodologie	13
3.1. Praktijkgericht onderzoek in relatie tot het kritisch - emancipatorisch paradigma...	13
3.2. Het ontwerponderzoek.....	15
3.3. Betrouwbaarheid en validiteit onderzoek	18
3.4. Ethiek.....	18
3.5 Planning	19
4. Data analyse en -resultaten	20
4.1 Resultaten van het vooronderzoek	20
4.2 Resultaten enquête	20
4.2.1 Deelvraag 1	21
4.2.2 Deelvraag 2	22
4.2.3 Deelvraag 3	27
4.2.4 Onderzoeksvraag	28
5 Beantwoording van de onderzoeksvraag.....	29
5.1 Evaluatie methodologie	33
7. Literatuurlijst	35

Samenvatting

Dit praktijkgericht onderzoek is uitgevoerd op de school voor AKA onderwijs onder onderwijsprofessionals en studenten met als doelstelling om vanuit het intake gesprek de ondersteuningsbehoefte van de student inzichtelijker te maken. De jongeren op het AKA onderwijs kenmerken zich door een veelheid aan uitdagingen waaronder gedrag-, sociale- en leerproblematieken. De intake dient te leiden tot samenstelling van een tijdig beschikbaar ontwikkelingsperspectiefplan voor de student waardoor de mogelijkheid geboden wordt passende ondersteuning te bieden.

Dit PGO brengt in beeld welke informatieverstrekking tijdens de intake van belang is om de ondersteuningsbehoeften van de student beter inzichtelijk te maken.

Belangrijk is om 'onder de waterlijn' te kijken waarbij Stevens stelt dat wanneer de student beter de consequenties van zijn gedrag leert begrijpen, in samenhang met zijn leervaardigheden, dit kan resulteren in een toename van motivatie en aanpassing van gedrag. Vanuit het ontwerponderzoek is duidelijk geworden dat studenten en professionals verschillende verwachtingen van het intake gesprek hebben. Studenten willen vooral over hun toekomstperspectief spreken terwijl professionals zich vooral richten op gedragsaspecten en leervaardigheden.

Het PGO maakt inzichtelijk dat gedragsaspecten beter uitgewerkt dienen te worden en dat het toekomstbeeld van de student onderbelicht blijft. De literatuur geeft aan dat de sociale omgeving een belangrijke factor is voor de ontwikkeling van de student. Het PGO laat zien dat het betrekken van ouders bij de intake procedure een lastig aspect is en dat het door de studenten van minder belang wordt geacht omdat men de ouders wil betrekken gedurende de voortgang van de studie.

De resultaten van dit onderzoek kunnen bijdragen om tijdens het intakegesprek specifieke gedragskenmerken beter inzichtelijk te maken. Hiermee kan men AKA-W studenten tijdens de intake op een adequate manier leren kennen zodat Passend onderwijs geboden kan worden. Om te komen tot verdere professionalisering van de intake is het van belang dat het handelingsrepertoire van de intaker uitgebreid wordt. De STARRT methode, Presentie benadering en Human Social Functioning kunnen hiertoe een middel zijn. Dit leidt tot verbetering van de relatie tussen ouders, student, intaker, leerkracht en zorgverlener waardoor kennis over de student zal toenemen. Vanuit een verbeterde intake kunnen de toekomstige AKA-W studenten meer kansen geboden worden om met perspectief te werken aan het niveau-1 diploma.

Lezersnoot: In dit PGO kan student ook gelezen worden als jongere.

De term ouder(s) kan gelezen worden als verzorger(s) of anderen die vanuit rechtswege het gezag over de student mag uitvoeren.

1. Aanleiding en probleemstelling

1.1. MBO instellingen: structuur en doelgroep

Het Mbo onderwijs (vaak Regionale opleidingscentra genoemd) met daarbinnen het Arbeidsmarkt Gekwalificeerd Assistenten (AKA) niveau-1 onderwijs heeft al jaren te kampen met een complexe opdracht. De Mbo sector kent niet alleen een inrichting die wel 600 verschillende opleidingen kan omvatten, maar ook de pluriformiteit binnen de studentenpopulatie zorgen voor een complexe bedrijfsvoering. Hierdoor wordt het organisatievermogen van beleidsmakers, bestuurders en onderwijsbegeleiders op de werkvloer voortdurend op de proef gesteld. Hun brede taakopdracht wordt uitgevoerd in samenwerking met een veelheid van partners, waaronder rijks- en gemeentelijke overheid, het bedrijfsleven, de kenniscentra, de sociale partners en talrijke instellingen voor jeugdhulp met elk hun specifieke zorg die bijdraagt aan het onderwijs (Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), 2009). Naast het wetsvoorstel 'Passend onderwijs' is in het regeerakkoord 2010 de doelstelling betreffende het beleid 'Voorkomen Voortijdig Schoolverlaten' geformuleerd om het aantal jongeren van 22 jaar en jonger die jaarlijks zonder diploma de school verlaten terug te dringen van 39.000 naar 25.000 in 2016 (Baat, Messing & Prins, 2013). Met ingang van augustus 2014 worden de kaders voor het nieuw niveau-1 onderwijs doorgevoerd. Het zogenaamde Entree onderwijs, gebaseerd op het actieplan 'Focus op Vakmanschap, 2011-2015'. Deze aanpak vraagt om de instroom en daarmee de intake en de begeleiding van de student binnen het AKA onderwijs kritisch te bekijken en te herzien (Eimers, 2006). De genoemde veranderingen hebben een grote impact op de intake van toekomstige studenten binnen het AKA onderwijs. De AKA doelgroep kent een grote diversiteit aan gedrags- en sociaal emotionele problematieken. Het is belangrijk om deze tijdig boven water te krijgen zodat een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) met adequaat onderwijs geboden kan worden. Door een betere afstemming op de ondersteuningsbehoefte van de student en het geleverde onderwijs kan de doelstelling toename van gediplomeerde uitstroom van niveau-1 studenten gerealiseerd worden.

Om een passend ondersteuningsaanbod te realiseren, moeten de Mbo-instellingen in veel gevallen de interne zorgstructuur opnieuw vormgeven wat een andere manier van denken en werken vraagt. De opgebouwde samenwerking tussen onderwijs, zorg- en adviesteams (ZAT) en instellingen voor jeugdhulp, jeugdreclassering zal verder uitgebouwd moeten worden. Centraal staat hierbij het denken vanuit de student, wat hij/zij nodig heeft om met succes de Mbo-studie te volgen (Petit, Groenenberg & Kuijvenhoven (2010).

1.2. Aanleiding van mijn Praktijk Gericht Onderzoek

Momenteel ben ik als vakleerkracht Vormgeving werkzaam binnen het AKA-W onderwijs met als taak studieloopbaanbegeleiding. Als intaker van aspirant studenten ben ik betrokken bij aanname van studenten en opstellen van het OPP. Mijn persoonlijke drive is om risico jongeren te helpen in hun zoektocht naar eigenwaarde en ontwikkeling. Beide aspecten blijken een rode draad gedurende mijn professie in het onderwijs. Tijdens mijn arbeids- en studie loopbaan ben ik sterk geïnspireerd door het sociale model (Schuman, 2010) uitgaande van de onderwijsbehoefte van de student in plaats van de beperkingen. Dit is de aanleiding en motivatie van mijn Praktijk Gericht Onderzoek (PGO). Mijn verwachting is dat met een gestructureerde intake van studenten voor aanvang van de AKA-W opleiding er doelmatiger onderwijs geleverd kan worden door specifieke aandacht voor individuele zorgvragen.

“We moeten de moeilijkheden die het lesgeven oplevert niet uit de weg gaan maar ze met een positieve instelling aangaan om ze beter te begrijpen. Zo behouden we onze liefde voor het vakgebied en doen we recht aan onze leerlingen” (Palmer, 2005, Leraar met hart en ziel).

Dit onderzoek heeft als doel om tijdens het intakegesprek de ondersteuningsbehoeften van de student boven water te krijgen. De huidige intake vragenlijst sluit onvoldoende aan op de meervoudige (gedrag)problematieken van de toekomstige student. Hierdoor wordt er nog onvoldoende informatie verkregen die nodig is voor het vaststellen van een passend OPP. Uitgaande van de gedragswetenschap verwacht ik aan de hand van een meer diepgaand intakegesprek, beter zicht te krijgen op de (on)mogelijkheden en achtergrond (gedrag en sociaal) van de student. Hierdoor kunnen de ondersteuningsbehoeften beter afgestemd worden waardoor effectiever onderwijs gegeven kan worden.

Zowel Stevens als Onstenk stimuleren mij als onderwijs professional om te blijven werken aan een houding van uitdaging, ondersteuning en vertrouwen. Onstenk (2007) beschrijft het vermogen om met individueel verantwoordelijkheidsbesef effectief te functioneren in het publieke domein, in de maatschappij te participeren als actief burger en daarbij zelfstandig, verantwoord normatief en waarde bewust te handelen. Stevens (1997) spreekt over *“De beste wegwijzer is de leerling zelf”*.

1.3. Onderzoeksdoelgroep

De AKA-W opleiding bestaat uit studenten met divergente ondersteuningsbehoeften. Hierbij kan gedacht worden aan beperkte intelligentie, taal- en rekenachterstand, negatief zelfbeeld, vastgestelde persoonlijkheidsstoornis en probleemgedrag die co-morbide kan zijn. De AKA-W populatie bestaat uit 100 studenten tussen de 16 en 20

jaar die nog niet eerder een diploma hebben behaald. Velen van hen hebben te maken met interculturele problematieken zoals, eenzaamheid, trauma's waarbij taal en cultuurverschillen tussen student en leraar een rol spelen.

Daarnaast kenmerkt de studenten populatie zich door haar diversiteit op het gebied van leervaardigheden (van praktijkonderwijs tot VWO), schoolloopbaan, sociale leefomstandigheden (van dakloos tot volwaardige gezinssituatie), financiële situatie, mentale gezondheid en toekomstperspectief.

Op de AKA-W opleiding krijgen de studenten een laatste mogelijkheid om een diploma op niveau-1 te halen (Lusse, 2013). Door vroegtijdig inzicht te hebben in de problematieken kan een goed OPP opgesteld worden waarin de planning van de ondersteuningsactiviteiten, uitstroom niveau en de onderbouwing daarvan zijn opgenomen. Aan de hand van een steekproef binnen deze doelgroep en onderwijsprofessionals is de onderzoeksvraag onderzocht.

1.4. Onderzoeksvraag

In het licht van de veranderende regelgeving is het belangrijk dat voor de vakleerkracht, studieloopbaanbegeleider en student het ontwikkelingsperspectief met ondersteuningsplan bij aanvang van de opleiding bekend is. De doelstelling van dit onderzoek is dan ook om aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek het intake gesprek en proces te verbeteren zodat voor een student een passend OPP gemaakt kan worden. Dit alles kan leiden tot meer gediplomeerde uitstroom.

Hoofdvraag

Hoe krijgt de AKA-W opleiding tijdens het intake gesprek beter zicht op het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsvragen van studenten op het gebied van gedrag, om te komen tot een passend ontwikkelingsperspectiefplan?

Deelvragen

1. Hoe kunnen we tijdens het intake gesprek de ouders en toekomstige studenten betrekken bij de totstandkoming van het ontwikkelingsperspectief en ondersteuningsbehoeften?
2. Wat is bij het intakegesprek het startniveau en ontwikkelingsperspectief van de toekomstig niveau-1 student?
3. Welke ondersteuningsbehoeften vloeien voort uit het ontwikkelingsperspectief?

2. Theoretisch kader

In hoofdstuk 1 is de context waarbinnen dit PGO plaatsvindt beschreven. In dit theoretisch kader wordt dieper ingegaan op de zorgplicht, gedragsaspecten en communicatie aspecten die van belang zijn tijdens het intakegesprek alsmede het belang van “voicing” van ouders en studenten .

2.1. Passend onderwijs en zorgplicht

De wet Passend onderwijs staat hoog op de agenda van de overheid en het onderwijsveld. Het beleid is erop gericht om voor iedere leerling een passend OPP op te stellen in het kader van de zogenaamde zorgplicht Onderwijsraad (2011). Dit maakt een versterking van de zorgstructuur, onderwijs en de samenwerking met partners daarbuiten noodzakelijk. Hierbij wordt de huidige financiering middels de leerling gebonden financiering (‘rugzakje’) vervangen door het nieuwe bekostigingsmodel wat onderdeel wordt van het scholingsbudget.

Met de invoering van Passend onderwijs per 1 augustus 2014, komen de studenten meer centraal te staan waardoor het belangrijk wordt dat men goed vaststelt welke extra ondersteuning of begeleiding studenten (met een beperking of chronische ziekte) nodig hebben. Dit heeft onherroepelijk gevolgen voor het proces van intake en plaatsing binnen het Mbo. De overheid wil een onderwijstraject aanbieden dat direct aansluit op de ondersteuningsbehoeften. Het Mbo dient voor alle leerlingen met extra ondersteuningsvragen binnen de school, in samenwerking met partners, oplossingen te zoeken voor deze ondersteuningsvragen binnen de nieuwe financieringsstructuur.

De AKA-W studenten hebben een grote diversiteit in achtergrond, waarbij gedragsproblematiek vaak aan de orde is. Hierbij kan gedacht worden aan: agressief gedrag, labiliteit, egocentrisch gedrag, omgang met autoriteit, emotioneel gedrag en een laag gevoel van eigenwaarde. Het is van belang om deze gedragsaspecten vroegtijdig te identificeren om daarmee de ondersteuningsbehoefte te kunnen bepalen.

Boonman (2013) stelt dat de ondersteuningsvragen op gedrag, emotie en psychosociale begeleiding vanuit de intake (in samenwerking met ketenpartners) verweven dienen te worden met de leerdoelen die het curriculum van de AKA-W stelt. Doelstelling hierbij is om aan de hand van ontwikkelperspectief en ondersteuningsvragen, met inachtneming van psychosociale behoeften, te komen tot rendementsverbetering.

Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OC&W, 2011) beschrijft de aard en omvang van de problematieken waarmee studenten in het AKA onderwijs te maken hebben. Hierin wordt de relatie beschreven tussen de stapeling van persoonlijke en maatschappelijke problemen die de ontwikkeling van studenten naar volwaardige kwalificatie en een kansrijke participatie in de maatschappij belemmeren. Genoemde

aandachtspunten zijn: onvoldoende kwaliteit in signaleren van problemen door leraren, het delen met collega's en onvoldoende betrekken en verbinden van externe hulpverlening binnen het ROC. Deze visie deel ik en is herkenbaar in mijn praktijk waarbij het uitgangspunt is de AKA-W jongeren als volwaardig burger te laten participeren in de maatschappij.

OC&W (2011) besteedt in het onderzoeksrapport speciale aandacht aan intake, begeleiding, dossiervorming en effectenmeting. De onderwijs inspectie stelt vast dat de geboden extra ondersteuning niet direct gerelateerd is aan onderwijsdoelen maar gebaseerd is op sociaal maatschappelijke problemen. Het succes van de zorginspanning wordt daarmee niet afgemeten aan de leerresultaten. Binnen de AKA-W vindt nog onvoldoende koppeling plaats tussen de onderwijsdoelen en de persoonlijke gedragsproblematieken waarvoor de student begeleid wordt. Dit onderzoek van OC&W is richtinggevend en inspiratiebron voor mijn PGO. Met de resultaten van dit PGO verwacht ik een koppeling te kunnen maken tussen de gedragsproblematieken, het OPP en het curriculum van de AKA-W.

Het Ecbo (Expertisecentrum beroepsonderwijs) heeft een wetenschappelijke en praktijk gerichte onderzoek "Kansrijk toelatingsbeleid" uitgevoerd (2013) met betrekking tot de kansen van jongeren in ons onderwijssysteem. Hierin zijn de volgende drie aspecten nader uitgewerkt:

1. **Wet en regelgeving** waarin blijkt dat er een discrepantie lijkt te bestaan tussen het wettelijk kader wat wringt met ontwikkelingen op gebied van passend onderwijs. Binnen de AKA-W heb ik geconstateerd dat er op dit moment een mogelijk additioneel probleem ontstaat namelijk de (te) hoge exameneis van 2F op gebied van taal en rekenen voor niveau-1 studenten.
2. **Functies toelatingsbeleid** die dienen om de leerling te leren kennen, te helpen met de beroepskeuze en te begeleiden bij het kiezen voor een haalbare opleiding. Het AKA-W onderwijs is de minimale basis onderwijskwalificatie, er zijn voor de student geen mogelijkheden om een lager niveau te kiezen. Voor mij als intaker is het cruciaal een juist inzicht in de mogelijkheden van de student te krijgen.
3. **Inrichting toelatingsbeleid** waarin de organisatorische keuzes van het toelatingsbeleid door de instelling worden beschreven zoals criteria, standaardisatie en maatwerk. Voor de AKA-W populatie wordt het toelatingsbeleid regelmatig soepel toegepast omdat er geen andere onderwijs mogelijkheden voorhanden zijn die kans op een niveau-1 diploma geven.

Zolang de overheid het succes van slagen afmeet aan een aantal standaarden zal de route naar goed onderwijs voor jongeren met specifieke ondersteuningsbehoeften zoals de AKA-W populatie blijvend worden benadeeld (Loyd, 2008). Met de uitkomsten van dit PGO verwacht ik dat binnen de AKA-W een betere afstemming kan plaatsvinden voor het opstellen van OPP in lijn met de regelgeving en onderwijs doelstellingen.

2.2. Op zoek naar eigenwaarde

Een van de belangrijke aspecten die binnen de AKA-W doelgroep voorkomt is het ontbreken van eigenwaarde. Een laag gevoel van eigenwaarde kan voortkomen uit genetische factoren, fysieke verschijning of gewicht, psychische problemen, sociaal-economische status, groepsdruk of pesten (Gergen,1991).

Power (2008) stelt dat eigenwaarde een proces vereist van zelfevaluatie waarin individuen zichzelf vergelijken met hun beschrijving van zichzelf zoals ze zijn (Real Self) en met hun beschrijving van zichzelf als ze zouden willen worden (Ideal Self). Doordat men door allerlei omstandigheden bang wordt kan men zichzelf vrezen (Feared Self). Eigenwaarde is afhankelijk van de mogelijkheid voor het naleven van eigen idealen (Luken,2006). Zelfevaluatie is belangrijk omdat het de mogelijkheid biedt om te beoordelen wat men weet, wat men niet weet en wat men wil weten. Men begint de eigen sterktes en zwaktes te herkennen. Met deze opgebouwde nieuwe kennis over zichzelf is men beter in staat om doelen te bereiken die men zelf realistisch vindt. Zelfkennis schept een verantwoordelijkheid. Zolang je je eigen kracht niet kent of ontkent, kun je de schuld van wat er allemaal mis gaat, aan anderen of aan de omstandigheden geven. Zolang je geen plannen hebt kunnen ze niet mislukken

AKA-W studenten hebben veelal geen realistisch zelfbeeld en zijn vaak situationeel ingesteld. Door binnen het AKA-W de STARRT-methode (Situatie, Taak, Actie, Resultaat, Reflectie, Transfer, (Smit & van der Woude, 2006)) tijdens het intakegesprek toe te gaan passen verwacht ik dat er een adequate zelf evaluatie plaats kan plaatsvinden waardoor in overleg met de student het OPP beter bepaald kan worden. Dit PGO kan een bijdrage leveren om de STARRT methode effectief te implementeren tijdens de intake door met name gedrag specifieke onderwerpen beter te identificeren.

2.3. Gedragssysteemtheorie

Gedragsaspecten zoals de opvattingen en waarden van de leerling en de intrinsieke motivatie zijn bij een eerste kennismaking moeilijk inzichtelijk te maken (McClelland,1973). Mijn ervaring als intaker is dat studenten zich niet vlug bloot geven en ervaringsdeskundige zijn in het geven van gewenste antwoorden. Zo omzeilen ze hun problematieken voor leraren en hulpverleners. Voor het opstellen van een passend OPP is het nodig achter de niet -waarneembare en intrinsieke motivatie van de student te komen. Tijdens de intake kan de student geholpen worden door de professional om zo zijn overtuigingen, zelfbeeld en motieven kenbaar te maken.

Fig 1. Het ijsbergmodel van McClelland

Daarnaast zijn omgevingsfactoren belangrijk op het getoonde gedrag. De interactie van het individu met zijn omgeving is een basale drijfveer van ontwikkeling (Bronfenbrenner, 1979). Bronfenbrenner beschrijft een model waarin de context op micro-, meso- en macroniveau van persoonlijke relaties, de sociaal economische omstandigheden en maatschappelijke factoren worden aangegeven.

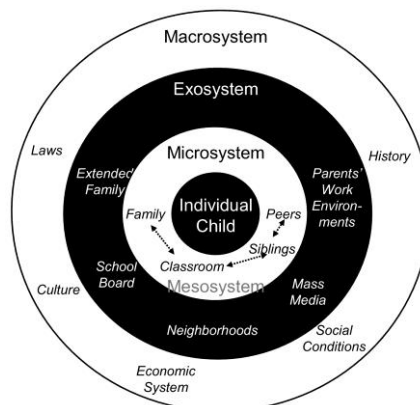

Fig 2. Het ecologische model van Bronfenbrenner

Binnen de AKA-W praktijk zien we veelvuldig studenten die vanuit nadelige ongeorganiseerde omgevingen zonder stimulerende ontwikkelingssystemen opgroeien. Hierbij kan gedacht worden aan jongeren waarvan ouders in het buitenland verblijven of jongeren die zonder rolmodel opgroeien in problematische gezinssituaties. Om een OPP op te kunnen stellen is het nodig om de sociale omgeving van de student te leren kennen. In dit PGO wordt onderzocht welke aspecten in dit kader van belang zijn.

Om AKA-W studenten adequaat te kunnen begeleiden betekent dit dat professionals moeten leren 'how to redesign themselves with an ability to be continually creative in a world in which, by definition, fresh problems unfold but must be solved quickly and locally' (Hargreaves, 1998). Het houdt in dat leerkrachten het onderwijs niet voor lief

nemen, maar mee helpen vormgeven aan de onderwijssystemen van de toekomst, door niet alleen kennis toe te passen maar ook zelf te (helpen) ontwikkelen. Deze kennisontwikkeling vindt idealiter plaats in de kritische dialoog waarin de leraar zijn eigen denken en handelen spiegelt aan het denken en handelen van de leerling. Om zo de juiste verbinding te maken met de jongere. Voor het beperken, voorkomen of oplossen van gedragsproblematieken dient de leraar zowel actor als beschouwer te zijn die kundig, tactvol en artistiek handelt (Wolf & Beukering, 2009). Deze visie dient uitgangspunt voor de AKA-W intaker te zijn.

2.4 Creëren van betrokkenheid: Voicing

De leefwereld van de student wordt mede bepaald door zijn omgeving. De AKA-W studenten hebben evenals de ouders vaak vanuit hun verleden een negatief schoolbeeld terwijl een positieve stimulans van thuis uit onontbeerlijk. Ondersteuning op meso- en macroniveau zijn nodig om een kanteling in denken en handelen te kunnen bewerkstelligen (Bronfenbrenner, 1979). Wanneer de school geen contact maakt met deze omgeving kan van adequate ondersteuning vanuit school geen sprake zijn. Het intake gesprek zet de toon voor de verdere samenwerking. Dit betekent dat de intaker, open dient te staan voor ouders en studenten en moet investeren in de relatie met hen. Een respectvolle en niet oordelende houding, waarbij ouders en studenten zich erkend voelen en gelijkwaardige gesprekspartner kunnen zijn is daarbij cruciaal. Het hebben van een gelijkwaardige relatie dient bij voorkeur opgebouwd te zijn voordat een moeilijke situatie zich voordoet (Baart, 2001).

Van belang hierbij is een passende grondhouding vanuit de intaker waarbij de kern van aanpak kan zijn 'De Presentie benadering' (Baart, 2001). Hierbij wordt uitgegaan van de visie dat 'vanuit-er-zijn-met-de-ander te komen tot er-zijn-voor-de-ander'. Tijdens het intakegesprek kunnen de acht kenmerken van Presentie benadering ingezet worden:

- 1) *Vrij zijn voor* waarbij de professional zich laat leiden door wat de ander aan de orde stelt
- 2) *Openstaan voor* waarbij de professional zich mengt onder collega's ouders, leerlingen
- 3) *Aandachtige betrekking aangaan* waarbij de professional zich niet alleen op functie specifieke relatie richt
- 4) *Aansluiting bij het bestaande* waarbij de professional zich aansluit bij de taal en het verhaal van de ander zonder het te duiden
- 5) *Perspectief wisseling* waarbij de professional de werkelijkheid van de ander leert kennen en doelen worden geformuleerd in een losse beraad vorm
- 6) *Je aanbieden* waarbij de professional probeert deel uit te maken van de sociale wereld van de ander

- 7) *Geduld en tijd* waarbij de professional de tijd neemt om nieuwe betekenissen en zingeving kan laten ontstaan gebaseerd op trouw.
- 8) *De trouwe toelag* waarbij de professional loyaal en toegedaan opereert om betrouwbaarheid te creëren

De Presentie benadering kan tijdens het intakegesprek hulp bieden bij het effectiever communiceren met studenten, ouders en collega's onderling. Hierdoor kan vanuit wederkerig respect en vertrouwen de juiste ondersteuningsbehoefte van de student boven water gehaald kan worden (Wolf & Beukering, 2009).

Binnen de AKA-W zijn toekomstig studenten vaak terughoudend, willen zich liever niet bloot geven en zien het intakegesprek niet als een nieuwe opening naar succes maar als een optelsom van het verleden waarbij al hun falen aan de orde wordt gesteld. Echter om een toekomstplan te kunnen bespreken kan tijdens de intake het verleden niet genegeerd worden. De intaker(s) en student/ouders dienen met elkaar in rapport te zijn waarbij gevoelsmatige betrokkenheid, vertrouwen en respect voor elkaars wereldmodel van belang zijn (Derks, 2000).

De gewenste intake procedure kenmerkt 4 fasen:

1. Kennismaken met elkaar
2. Het opbouwen van contact met student en ouders (continu proces)
3. Met de student onderzoeken van ondersteuningsbehoeften (exploratie fase)
4. Bepalen van het vervolgtraject.

Een methode voor een effectief intake gesprek is de Human Social Functioning (HSF) methode die aansluit bij de eigen krachten, ervaringen en mogelijkheden van de student. Via interventie kan de intaker het proces tussen intaker en student op een gunstige manier beïnvloeden. De interventies kunnen zijn: actief luisteren, open-gesloten vragen stellen, suggestieve-, keuze- of meervoudige- vragen stellen, doorvragen, concretiseren en samenvatten. Van belang is het doorvragen naar de juistheid van de gegeven antwoorden en bewustzijn van eigen perceptie om daarmee interpretatie gedrag van intaker naar vooroordelen te voorkomen en zich daarin blijvend te ontwikkelen (Hargreaves, 1998; Ludeke, 2012). Om de student zo objectief mogelijk te benaderen en interpretaties te vermijden kan een intakegesprek door meerdere intakers meer objectiviteit bieden doordat intakers hun zelfreflectie beter kunnen toetsen. Voor de AKA-W student zou het beter zijn wanneer deze zelf ook een tweede persoon (ouder) meebrengt om op deze wijze feedback te kunnen krijgen.

Boonman (2013) stelt dat de intake dient te leiden tot een begeleidingsarrangement dat aansluit bij de onderwijsbehoeften van de jongeren. Intake wordt daarmee een begeleidingsinstrument en dus een onderdeel van de ondersteuningsstructuur (fig. 3).

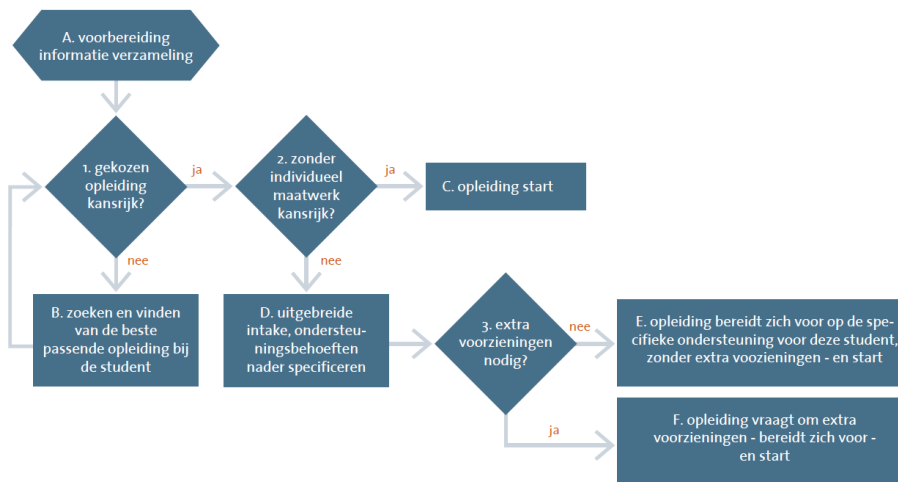

Fig 3. Overzicht proces besluitvorming gedurende het intakeproces (M&O groep, 2013)

Het Mbo actieplan ‘Focus op Vakmanschap 2011-2015’ (OCW, 2011) met daarin de nieuwe positionering van het niveau-1 onderwijs stelt dat leerlingen naar school komen om te leren en een tegenprestatie verwacht mag worden wat vastgelegd wordt in het bindend studieadvies. Het bindend studie advies dient binnen vier maanden na instroom afgegeven te worden wat voor het richten, inrichten en verrichten van de ondersteuningsbehoeften een zeer korte tijd is.

Dit PGO poogt om tijdens het intake gesprek de gedragsproblemen van de complexe doelgroep beter te leren kennen om uiteindelijk met de beschikbare middelen en korte opleidingsduur zo dicht mogelijk bij de ‘Haute Couture’ (Mol Lous, 2011) aan te sluiten.

3. Onderzoekmethodologie

3.1. Praktijkgericht onderzoek in relatie tot het kritisch - emancipatorisch paradigma

De context van dit onderzoek vindt plaats binnen een complexe onderwijsorganisatie die aan de vooravond staat van een veranderende wet en regelgeving voor het AKA onderwijs leidend tot implementatie van Passend onderwijs. De onderzoeksdoelgroep is eveneens complex als gevolg van de diversiteit in achtergrond, kennisniveau en ondersteuningsbehoeften. Om de ondersteuningsbehoeften inzichtelijk te krijgen dient er meer vanuit studenten en ouders gedacht te worden wat om emancipatie bij de beroepsbeoefenaren vraagt. Bovengenoemde aspecten bepalen de gekozen methodologie van het kritisch emancipatorisch paradigma (Cohen, Manion, & Morrison, 2000). Hierbij wordt in dit PGO op een kritische wijze gekeken naar de rol van de dominante groepen

(ministerie, directie, ouders) en niet-dominante groepen (studenten, intakers, studie loopbaanbegeleiders) en hun belangen. Het handelen wordt geïnspireerd door reflectie en omgaan met dilemma's. Een belangenafweging die gemaakt moet worden is tussen de kosten voor succesvolle uitstroom versus noodzaak van intensief begeleiding in verband met zorgvraag. Het Triple-loop leren (Hoe weten we wat juist, wat goed is?) dwingt mij als onderzoeker na te denken over de normatieve en ethische aspecten die de uitkomsten van dit PGO voor alle betrokkenen mogelijk met zich meebrengen (Isaacs, 1993).

Aansluitend aan bovenstaande beschrijving luidt de onderzoeksvraag:
Hoe krijgt de AKA-W opleiding tijdens het intake gesprek beter zicht op het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsvragen van studenten op het gebied van gedrag, om te komen tot een passend ontwikkelingsperspectiefplan?

Praktijkgericht onderzoek wordt gedefinieerd als onderzoek dat is geworteld in de beroepspraktijk en bijdraagt aan de verbetering en innovatie van die beroepspraktijk (Plomp & Nieveen, 2007). Praktijkgericht onderzoek heeft in de regel drie doelen die zowel apart als gecombineerd kunnen voorkomen (Carr & Kemmis, 1986). Binnen dit onderzoek betekent dat:

- Verbetering of innovatie van het intakeproces en intakegesprek
- De emancipatie van de intakers met elkaar, collega's, naar studenten en ouders, en naar externe zorgpartners
- Het gemeenschappelijke doel om uiteindelijk te komen tot een effectief begeleidingsplan waardoor studenten gediplomeerd uitstromen

Door het hanteren van kritisch emancipatorisch paradigma ontstaat de mogelijkheid om inzage te krijgen in motivatie, eigenwaarde en gedrag van de student, de intaker en de betrokkenheid van ouders bij het intake proces.

Het narratieve interview wordt gedefinieerd door Somers (1994) als:

Het verhaal van de verteller is het vertrekpunt om op zoek te gaan naar gebeurtenissen, de manier waarop de verteller die ervaart en de betekenissen die de verteller er aan geeft. Het narratieve interview wordt gezien als een instrument om betekenis te geven aan de werkelijkheid.

Door gebruik te maken van het narratieve interview krijgen betrokkenen binnen het PGO de mogelijkheid om door middel van ervaringsverhalen binnen de AKA-W betekenis aan hun werkelijkheid te geven. Het narratieve interview is een effectieve manier om de inzichten, ervaringen en reflecties van belanghebbenden te onderzoeken. De vrije structuur van het narratieve interview geeft de verteller de gelegenheid om zelf verbanden te leggen en geeft ruimte voor nuance doordat ze hun standpunten en ervaringen kunnen verhelderen.

Door gebruik van het narratieve interview tijdens het vooronderzoek worden belanghebbenden bevraagd over hun ervaringen en wensen binnen het intake gesprek. Het onderzoek wordt uitgevoerd aan de hand van een vragenlijst en

onderzoekt de huidige wijze van intake en de gewenste informatie die vanuit het intake gesprek verkregen dient te worden.

Om uiteindelijk een intake gesprek goed te voeren is kritische reflectie van student en intakers belangrijk. Binnen het kritisch emancipatorisch paradigma zullen mogelijk tegengestelde meningen zichtbaar worden die voortkomen uit verschillende belangen voortkomend uit verantwoordelijkheden, normatieve professionaliteit en visie.

3.2. Het ontwerponderzoek

Voor het uitvoeren van dit onderzoek is gekozen voor de onderzoeksmethodologie van het ontwerponderzoek. De pragmatische insteek (nuttig en bruikbaar) sluit aan bij de probleemstelling en biedt de mogelijkheid tot het ontwikkelen van een aantoonbaar beter product. Het ontwerp, de evaluatie en de bijstelling spelen een rol in de hele praktijk. Lange (2011) omschrijft het ontwerponderzoek als een combinatie van theorie en praktijk waarbij op een holistische manier het praktijkprobleem geanalyseerd wordt. Met behulp van het narratieve interview worden binnen dit PGO de verschillende belanghebbenden bevraagd over het intakegesprek. Daarmee kan een completer inzicht gekregen worden in de complexiteit van de problematieken van de AKA-W student. Op basis van de onderzoeksgegevens kan een aangepast intakegespreksformulier ontwikkeld worden waarmee de ondersteuningsbehoefte van de student met zowel pedagogische als didactische doelen bij de start van de opleiding, beter inzichtelijk gemaakt kunnen worden (Plomp & Nieveen, 2007).

Het ontwerponderzoek kent drie fasen:

- 1: Het vooronderzoek
- 2: De ontwerpfase
- 3: De evaluatiefase

1: Het vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek wordt het gesignaleerde probleem geanalyseerd. Deze analyse bestaat uit een behoefte en context analyse, een literatuurstudie en een studie op het verkennen van goede voorbeelden.

In het vooronderzoek wordt de onderzoeksvraag (zie hst 1) geanalyseerd op basis van de wettelijke kaders, de behoefte van het intake team, teamleden, directie en externe zorgpartners. Binnen dit praktijkgericht onderzoek zal onderzocht worden welke informatie tijdens de huidige wijze van intake verkregen wordt en welke informatie additioneel wenselijk is. Tevens zal onderzoek gedaan worden naar het huidige intake proces en mogelijke verbeter punten om Passend onderwijs te implementeren binnen de nieuwe wet en regelgeving voor het Entree onderwijs.

Daarnaast zal tijdens het vooronderzoek de haalbaarheid, draagkracht en afstemming op de visie van de school voor AKA-W worden onderzocht.

Voor dit vooronderzoek wordt de methode van het narratieve interview toegepast waarbij een aantal belanghebbende zoals directie, intakekers en externe zorgpartners zullen worden bevestigd. Met deze methode kan op basis van inhoudelijke discussie in detail de context en behoeften onderzocht worden. Tevens zullen de intake formulieren onderzocht worden van externe zorgpartners, Regionaal Expertise Centrum (REC) en andere onderwijsinstellingen. Tijdens het vooronderzoek zal middels het narratieve onderzoek aandacht worden besteed aan de relevantie van de geformuleerde deelvragen met betrekking tot de onderzoeksvraagstelling. Met de uitkomsten van de deelvragen zal uiteindelijk de hoofdvraag inzichtelijk worden. Met de verkregen informatie uit het vooronderzoek zal de vragenlijst verder ontwikkeld worden tijdens de ontwerp fase.

2: De ontwerp fase

Tijdens de ontwerp fase zal de vragenlijst die wordt toegepast binnen dit onderzoek in meerdere stappen gedefinieerd worden. In de ontwerp fase zal de methode van dataverzameling uitgewerkt worden aan de hand van de geformuleerde logica: Context, Interventie, Mechanisme, Outcome (CIMO, (Aken, 2011)). Vanuit de resultaten van het vooronderzoek zal er door de onderzoeker een concept vragenlijst ontwikkeld worden voor intakekers en studieloopbaanbegeleiders en een andere vragenlijst voor studenten. De concept vragenlijsten worden eerst voorgelegd aan mijn onderzoek begeleidster, Critical friends en een collega. Daarna bespreek ik de vragenlijsten met twee intake teamleden waarvan een M.SEN gedragsspecialist. De vragenlijsten zullen worden samengesteld uit Likert 5-puntsschaal vragen en een aantal open vragen. Aan de hand van de verkregen feedback zal de definitieve versie aan de geselecteerde doelgroepen worden voorgelegd.

De deelvragen zullen inzicht geven naar de oplossingen (of antwoorden) van de hoofdvraag.

Deelvraag 1: Hoe kunnen we tijdens het intake gesprek de ouders en toekomstige studenten betrekken bij de totstandkoming van de ondersteuningsbehoeften?

Deze vraag zal beantwoord worden door te onderzoeken naar het belang van aanwezigheid van ouders tijdens het intake gesprek bij alle respondenten.

Toekomstige studenten zullen tijdens het intake gesprek middels het intakegespreksformulier door de intakekers bevestigd worden.

Deelvraag 2: Wat is bij het intakegesprek het startniveau en ontwikkelingsperspectief van de toekomstig niveau-1 student?

Tijdens het onderzoek wordt inzage gevraagd naar het kennisniveau van de student en middelen die ter beschikking staan voor de intaker om het kennisniveau te valideren zoals een leerbaarheidstoets.

Deelvraag 3: Welke ondersteuningsbehoeften vloeien voort uit het ontwikkelingsperspectief?

De vragenlijsten zullen informatie geven over op welke wijze het intake formulier aangepast kan worden waarmee de ondersteuningsbehoeften inzichtelijker gemaakt kunnen worden.

3: Evaluatie fase

Voor de evaluatiefase wordt de methode van enquêtering gehanteerd waarbij twee verschillende vragenlijsten voor dataverzameling worden gebruikt. Hierbij is een vragenlijst afgestemd op onderwijs professionals en een specifieke vragenlijst voor leerlingen. Door middel van de vragenlijst is het mogelijk om meerdere belanghebbenden op identieke wijze te bevragen binnen een relatief korte periode. De resultaten van de ingevulde vragenlijst zullen worden gescoord aan de hand van de Likertschaal (5-schaals). De gegevens zullen verzameld worden in MS-Excel. Daarnaast zal een overzicht gemaakt worden van de antwoorden op de open vragen en een analyse gemaakt worden.

Vanuit beide vragenlijsten zal de rol van ouders binnen het onderwijsproces onderzocht worden.

Getracht wordt om inzicht te krijgen van de respondenten op overeenstemming of verschil van uitkomsten binnen het onderzoek. De resultaten zullen waar mogelijk inzichtelijk worden gemaakt via tabellen en/of grafieken.

De uitkomsten van het onderzoek zullen gepresenteerd worden aan het AKA-W team waarna afstemming over verdere implementatie van de resultaten rondom het intakeproces en ondersteuningsbehoeften kan plaatsvinden.

De vragenlijsten worden voorgelegd aan respondenten uit meerdere doelgroepen (fig. 4).

Respondent	Aantal
Intaker	3
Directie	2
Studieloopbaanbegeleider	3
Ketenpartner	3
Student	10

Fig 4. Doelgroepen en aantal respondenten binnen het PGO

De respondenten, intaker, directie, studieloopbaanbegeleider en ketenpartner hebben allemaal een directe betrokkenheid met de AKA-W populatie en worden verder aangeduid als 'professional'. De respondenten zullen de vragenlijsten per e-mail toegestuurd krijgen met het verzoek om deze binnen een afgesproken termijn ingevuld te retourneren. De studenten krijgen de vragenlijst in de groep uitgereikt.

3.3. Betrouwbaarheid en validiteit onderzoek

Betrouwbaarheid wordt gedefinieerd als wanneer een meetmethode bij herhaalde meting van hetzelfde verschijnsel ook telkens hetzelfde resultaat oplevert (Yin, 2003). De betrouwbaarheid van dit PGO wordt bepaald door de compleetheid van relevante belanghebbenden binnen het onderzoek en de grootte van de steekproef van aantal respondenten per doelgroep.

De validiteit van een onderzoeksinstrument verwijst naar de mate waarin het instrument werkelijk meet wat de onderzoeker zegt of denkt te meten (Lange, 2011). De validiteit van het PGO wordt bepaald door de geldigheid van de vragen voor de onderzoeksvraag samengesteld vanuit het uitvoeren van deskresearch, het narratieve onderzoek en de enquête.

In dit onderzoek zijn 5 relevante doelgroepen onderzocht met minimaal 2 respondenten per doelgroep. De professionele respondenten hebben kennis van zaken en begeleiden de onderzoeksdoelgroep en/of bekleden verschillende taken binnen de AKA-W organisatie. Binnen de vragenlijsten zijn een aantal vragen opgenomen die sterk in verband staan met elkaar. Hierdoor kan gelet worden op de consistentie van de gegeven antwoorden ter ondersteuning van de kwaliteit en validiteit van het onderzoek.

Om inzicht in de belevingswereld van de student te krijgen zijn deze als specifieke doelgroep betrokken binnen dit onderzoek. Door deze brede benadering is het mogelijk om de perspectieven rondom de onderzoeksvraagstelling van alle belanghebbenden te toetsen waarmee de validiteit van het onderzoek om tot een gebalanceerd inzicht te komen wordt verhoogd.

Gezien de omvang van het onderzoek zal het niet mogelijk zijn om te komen tot generalistische conclusies en zal het resultaat betrekking hebben op de intake binnen het AKA-W.

3.4. Ethiek

Ethiek wordt binnen de rol van onderzoeker gedefinieerd als zijn wijze van handelen en zijn integriteit. Het handelen moet zuiver en transparant zijn en consistent met de onderzoeksdoelen. De onderzoeker dient een drang de waarheid te achterhalen en open te staan voor kritische opvattingen en opmerkingen. Hij/zij dient belang te hechten aan een transparante communicatie en een systematische gerichtheid op het vinden en presenteren van “bewijsmateriaal” (Pring, 2000).

Borging van anonimiteit is belangrijk om de respondenten de mogelijkheid te bieden om objectief hun mening te geven. Voor de studentengroep is het belangrijk om op basis van vertrouwen deel te willen nemen aan het onderzoek waarbij anonimiteit een voorwaarde is. De vragenlijsten worden anoniem ingevuld waarbij uitsluitend de

respondenten gevraagd wordt om in hoofdlijnen aan te geven tot welke doelgroep ze behoren. Deze informatie is relevant om te onderzoeken of er mogelijke verschillende inzichten zijn per doelgroep. De onderzoeker is zich ervan bewust dat deze kenmerken niet mogen leiden tot identificatie van respondenten.

Zorgvuldig omgaan met de respondenten vraagt om een heldere introductie van de vragenlijst waarin doelstelling en context uitgelegd worden. Bij het invullen moeten de respondenten het gevoel hebben vanuit hun normatieve waarden benaderd te worden. Tevens is uitleg gegeven over de doelstelling van het onderzoek en is de woordkeuze binnen de vragenlijst aangepast aan de beleavingswereld van de student. De intakeers zijn kritische volgers van het onderzoek op afstand. Het respectvol omgaan met andere meningen is uitgangspunt (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters & Peij, 2010). Om zo transparant mogelijk te handelen stel ik hen regelmatig tijdens overleg op de hoogte. Het zorgvuldig omgaan met gegevens is hierdoor gewaarborgd (Andriessen et al, 2010).

De resultaten van het onderzoek worden opgenomen in dit onderzoeksrapport. De respondenten krijgen inzage in het onderzoeksrapport. Tevens zullen door middel van een presentatie de belangrijkste uitkomsten en conclusies van dit onderzoek aan alle AKA-W medewerkers gepresenteerd en bediscussieerd worden. waarmee naast informatie overdracht ook transparantie beoogd wordt. De schoolleiding zal het gehele rapport ontvangen (Andriessen et al, 2010).

3.5 Planning

Voor het onderzoek is onderstaande planning gehanteerd:

Onderwerp	Start	Eind
Onderzoeksvoorstel	Jun 2013	Nov 2013
Deskresearch	Nov 2013	Jan 2014
Interview concept vragenlijst	Jan 2014	Feb 2014
Selectie en uitnodiging respondenten	Feb 2014	Mrt 2014
Uitvoering onderzoek	Mrt 2014	Apr 2014
Analyse gegevens	April 2014	Mei 2014
Rapport	Mei 2014	Juni 2014
Indienen onderzoek bij Fontys	Juni 2014	

Fig 5. Planning PGO

4. Data analyse en -resultaten

In dit PGO wordt de vraagstelling onderzocht in welke mate tijdens het intakegesprek geschikte informatie wordt ingewonnen om daarmee de ondersteuningsbehoefte van de student helder te krijgen. Ter onderbouwing van de onderzoeksvraag worden de meest relevante resultaten in dit hoofdstuk gepresenteerd. Het totale overzicht van de resultaten zijn te vinden in bijlage 4 en 5.

Naar aanleiding van het vooronderzoek is door de onderzoeker vastgesteld dat er een verschil bestaat tussen de huidige en de gewenste situatie waarbij een aantal onderwijsbehoeften geformuleerd zijn. Hierbij is inzichtelijk geworden dat er onvoldoende informatie tijdens de intake wordt verkregen over gedragsaspecten, motivatie, eigenwaarde en ondersteuningsbehoeften. Tevens blijkt dat het ondersteuningsplan gedurende het schooljaar beschikbaar komt in plaats van bij aanvang van het schooljaar. Daarnaast is tijdens het vooronderzoek de haalbaarheid, draagkracht en afstemming op de visie van de school voor AKA-W onderzocht.

4.1 Resultaten van het vooronderzoek

Bij de ontwikkeling van de vragenlijsten is er deskresearch uitgevoerd naar de huidige wijze van intake en is er een analyse uitgevoerd van het aanmeldingsformulier van het REC. Tevens hebben drie experts, waarvan twee geroutineerde intakers en een medewerker Instituut Maatschappelijk Werk (IMW), de concept vragenlijst uitgeprobeerd en van feedback voorzien. Dit heeft geleid tot aanpassing van de concept vragenlijst om in het onderzoek meer aandacht te besteden aan het besef bij studenten van het belang van de intake, het belang om de ouders te leren kennen, meer inzicht te krijgen in de relatie ouder-kind en specifiek inzicht te krijgen in mogelijke hulpverleningstrajecten. Om de vragenlijsten overzichtelijk te houden zijn er enkele thema's in de vragenlijsten opgenomen waarin cognitieve aspecten, gedragsaspecten en omgevingsfactoren worden onderzocht (zie bijlage 2 en 3).

4.2 Resultaten enquête

Om de vraagstelling te kunnen beantwoorden welke informatie relevant is om tijdens de intake te bespreken en te komen tot een passend OPP is er onderzoek gedaan bij zowel onderwijs professionals, externe zorgpartners als studenten. Hierbij is gekeken naar het belang van meerdere hoofdthema's zoals gedragsaspecten, cognitieve informatie en sociale context die voor het vaststellen van de ondersteuningsbehoeften van belang kunnen zijn. Bij het verwerken van de antwoorden van de studenten bleek dat deze niet alle vragen hadden beantwoord.

Hierdoor wijkt bij enkele vragen het aantal studenten af bij het totaal van respondenten dat heeft deelgenomen aan het onderzoek. Het beantwoorden van open vragen is niet in alle gevallen gebeurd mede omdat de lay-out van de enquête hierin soms onduidelijk was of omdat men geen verdere verduidelijking wenste te geven.

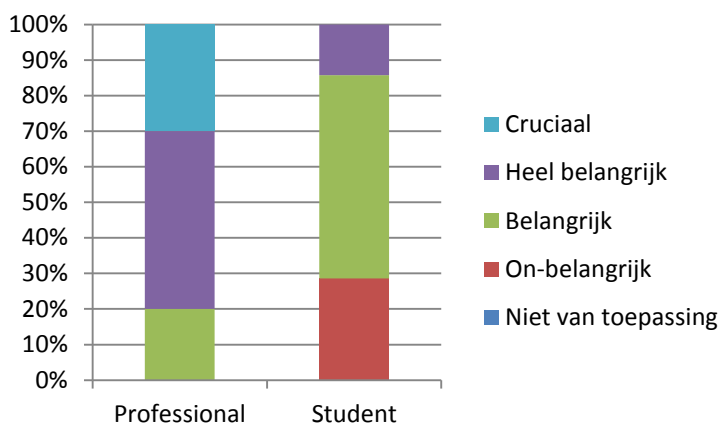
4.2.1 Deelvraag 1

Hoe kunnen we tijdens het intake gesprek de ouders en toekomstige studenten betrekken bij de totstandkoming van het ontwikkelingsperspectief en ondersteuningsbehoeften?

De ondersteuning van studenten door ouders en verzorgers is belangrijk voor de ontwikkeling van de student vooral als deze risico's loopt op een achterblijvende of onregelde ontwikkeling (Bronfenbrenner, 1979). In dit kader is onderzocht in welke mate ouders betrokken zijn of betrokken kunnen worden bij de intake en ontwikkelingsplan.

In figuur 6 is te zien dat 80% van de professionals het heel belangrijk vinden dat ouders aanwezig zijn terwijl slechts 10% van de student het heel belangrijk vinden dat ouders aanwezig zijn bij het intake gesprek.

Fig 6: Vind je het belangrijk dat de ouders/begeleiders aanwezig zijn bij het intake gesprek?

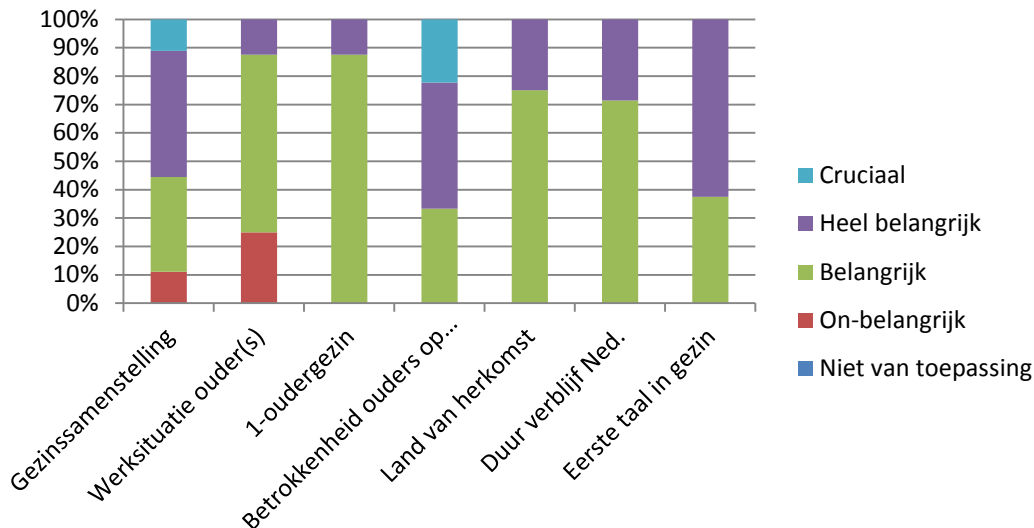

Daarentegen vinden de meeste studenten (6 van de 7) het belangrijk om de voortgang van het onderwijsproces te bespreken en de ouders daarbij te betrekken.

Om de mogelijkheid te onderzoeken om ouders te betrekken in het onderwijsproces geven professionals aan het van belang te vinden om ouders mede verantwoordelijk te maken (Fig. 7). Daarbij vindt men het van belang om inzicht te hebben in de thuissituatie, gezinssamenstelling en betrokkenheid van ouders op voorgaande scholen. Tevens vindt men land van herkomst en de gesproken taal in het gezin van

belang. Studenten geven daarentegen aan dat men vooral over zichzelf wil praten en niet over de gezinssituatie.

Fig 7: Prof. vraag D2; Welke informatie over de gezinssituatie is van belang?

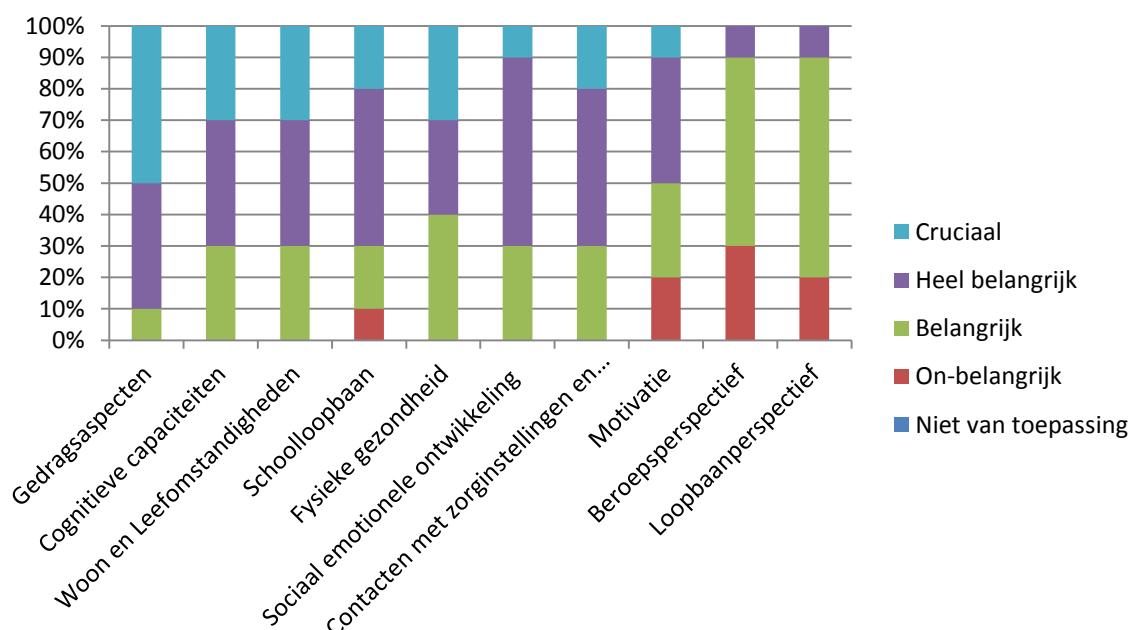

4.2.2 Deelvraag 2

Wat is bij het intakegesprek het startniveau en ontwikkelingsperspectief van de toekomstig niveau-1 student?

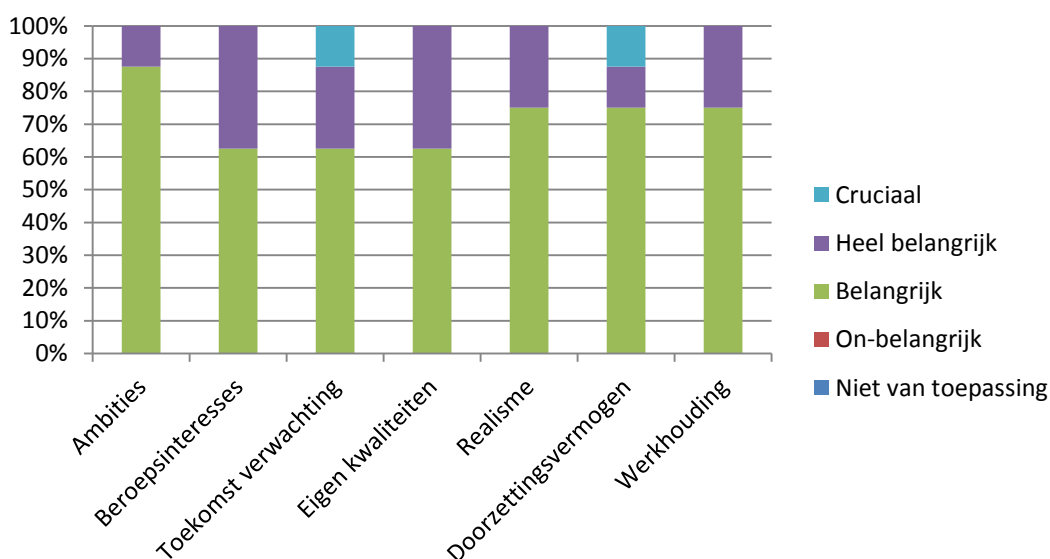
Het onderzoek laat zien dat studenten en professionals met verschillende visies naar het intake gesprek kijken. Zo geven de studenten aan dat ze het belangrijk vinden dat de school een beter beeld krijgt van de persoonlijke situatie. Professionals echter geven aan de men denkt dat studenten vooral geïnformeerd willen worden tijdens de intake om inzicht te krijgen of de opleiding passend is. Tevens geven externe zorgpartners aan meer behoefte te hebben aan inzicht in gezins- en thuissituatie. Professionals geven tevens aan dat vanuit eigen perspectief (Fig. 8) men vooral inzicht wil krijgen in de persoonlijke situatie van de student en geschiktheid voor het volgen van de opleiding.

Fig 8: Prof. vraag 4; Welke informatie is belangrijk om inzicht in de student te krijgen tijdens het intakegesprek

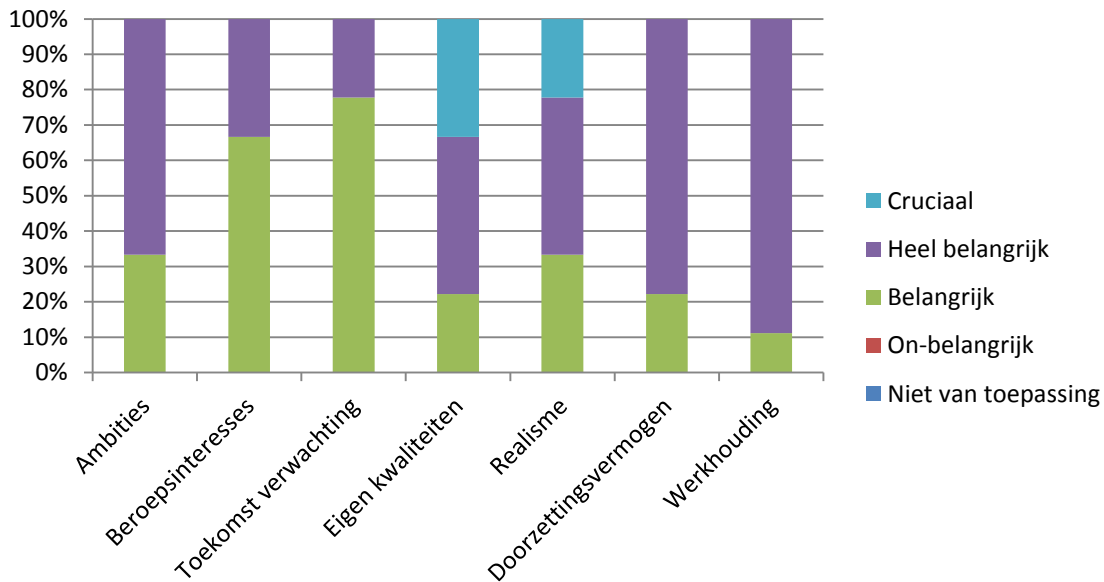
De meerderheid van de studenten (Fig. 9) geven aan als meest belangrijk aspect te zien hun toekomstbeeld, hun beroepsinteresses en doorzettingsvermogen. Alle studenten vinden het belangrijk dat de school op alle aspecten een goed inzicht krijgt in het toekomstbeeld van de student.

Fig.9: Student vraag 14; Hoe belangrijk vind jij het dat tijdens de intake de school jouw toekomstbeeld leert kennen?

Professionals (Fig. 10) vinden het vooral van belang om inzicht te krijgen in de eigen kwaliteiten van de student en of men een realistisch beeld heeft van zichzelf.

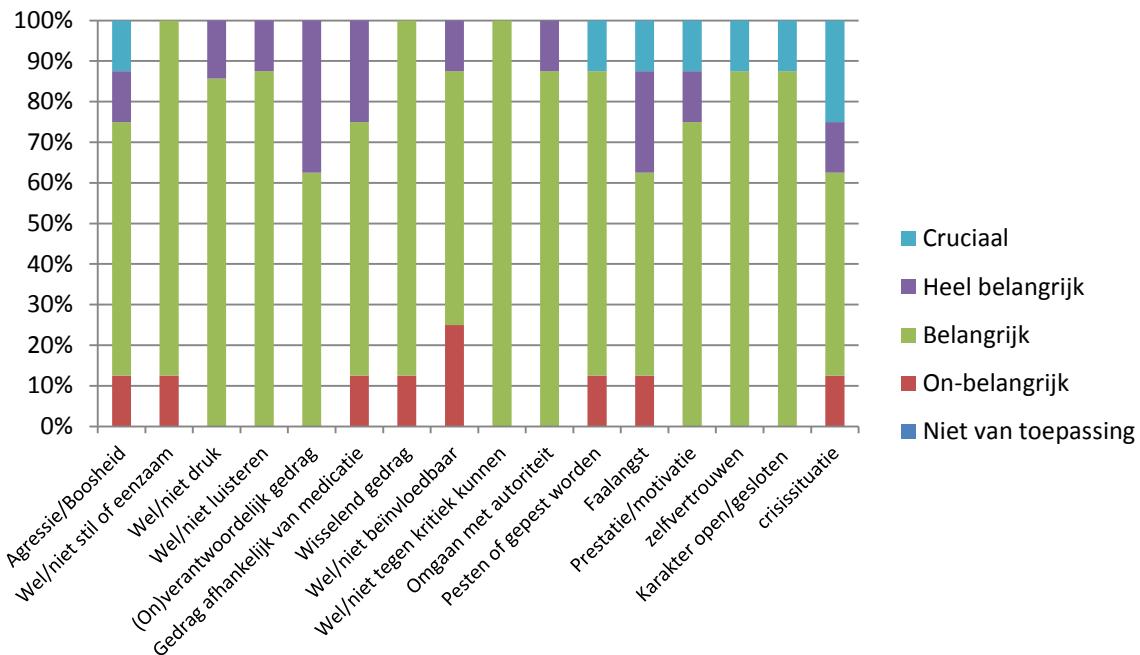
Fig 10: Prof. vraag F1; Hoe belangrijk is het om inzicht te krijgen in het zelfbeeld van de toekomstige leerling?

Het bespreken van gedragsaspecten vinden studenten van belang tijdens de intake (Fig.11). Hierbij is men bereid om inzicht te geven in zowel eigenwaarde, karakter aspecten en omgevingsfactoren.

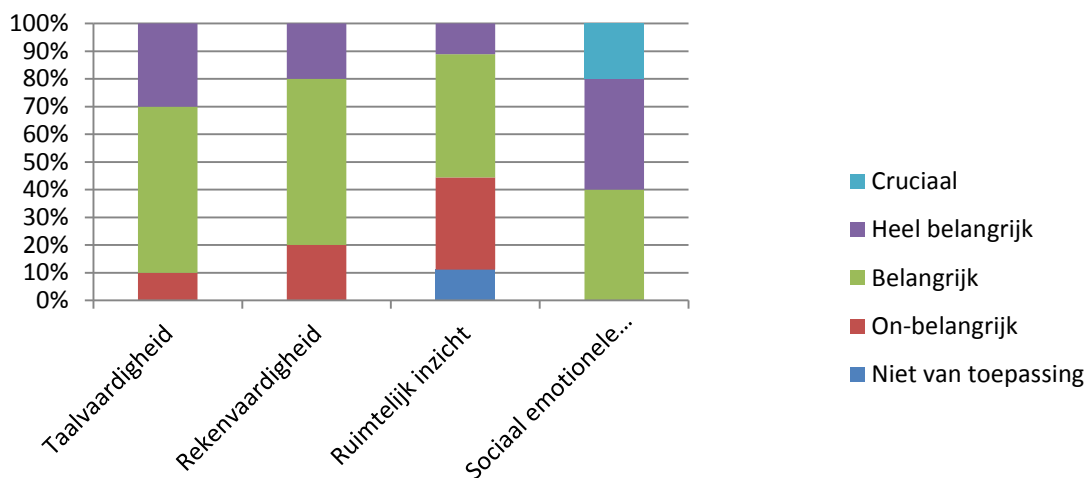
Fig 11: Student vraag 15; Hoe belangrijk vind je het dat de school tijdens het intakegesprek vraagt naar je persoonlijk gedrag?

De student vindt vooral belangrijk tot cruciaal dat motivatie, gedragsaspecten en zelfvertrouwen wordt besproken tijdens de intake. Hierbij lijken de studenten bereid tot eigen reflectie met betrekking tot luistergedrag, acceptatie van autoriteit, (on)verantwoordelijk gedrag en tegen kritiek kunnen.

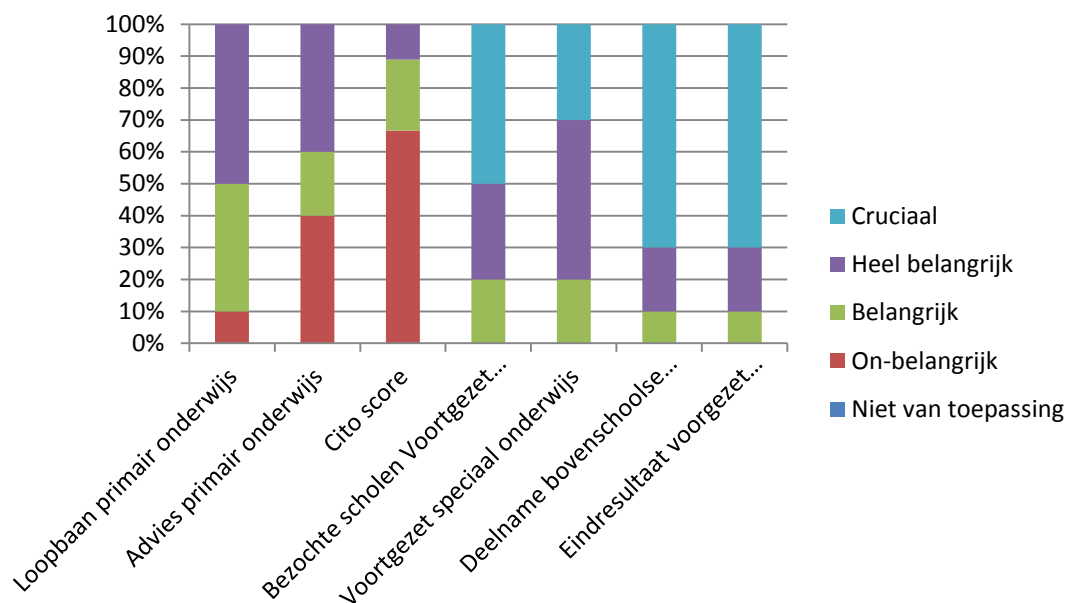
Om inzicht te krijgen in het kennisniveau van de student tijdens de intake is onderzocht welke cognitieve aspecten van belang zijn. Door de professionals (Fig. 12) worden de cognitieve aspecten benoemd op het gebied van taal, rekenen, ruimtelijk inzicht en sociaal- emotionele ontwikkeling en gedrag. Tevens geeft men aan dat de toetsing van het kennisniveau op gebied van taal en rekenen bij voorkeur na de intake zou moeten plaatsvinden en voor de start van de lessen. De studenten geven aan behoefte te hebben aan toetsing van taal en rekenen na de intake.

Fig 12: Prof. vraag C1; Hoe belangrijk is het om over de volgende cognitieve capaciteiten bij de intake inzage te hebben?

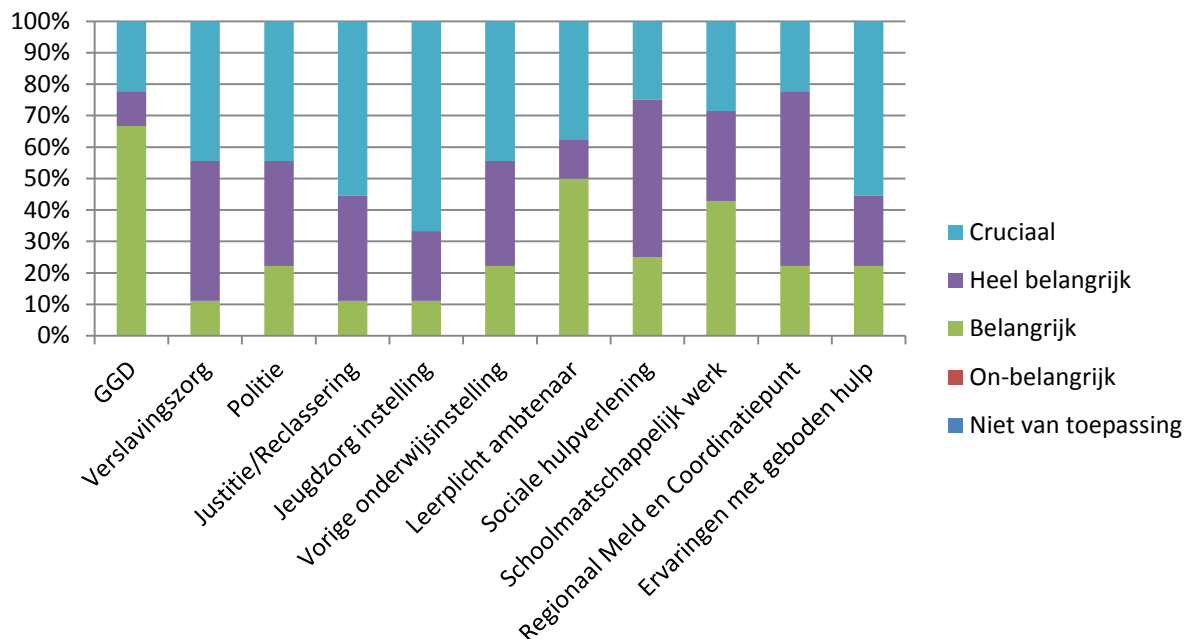
Daarnaast geven de professionals aan (Fig. 13) dat men het van belang vindt om inzage te hebben in het schoolverleden en de prestaties die daar geleverd zijn.

Fig 13: Prof. vraag E1; Hoe belangrijk is het om het schoolverleden te kennen?

Voor de intake vindt de professional (Fig. 14) naast de cognitieve aspecten het tevens van belang om inzicht te verkrijgen in gedragsaspecten en hulpverleningstrajecten van leerling en/of gezin.

Fig 14: Prof. vraag D6; Hoe belangrijk vind je het om inzicht te hebben in de geboden hulpverlening aan de leerling en het gezin?

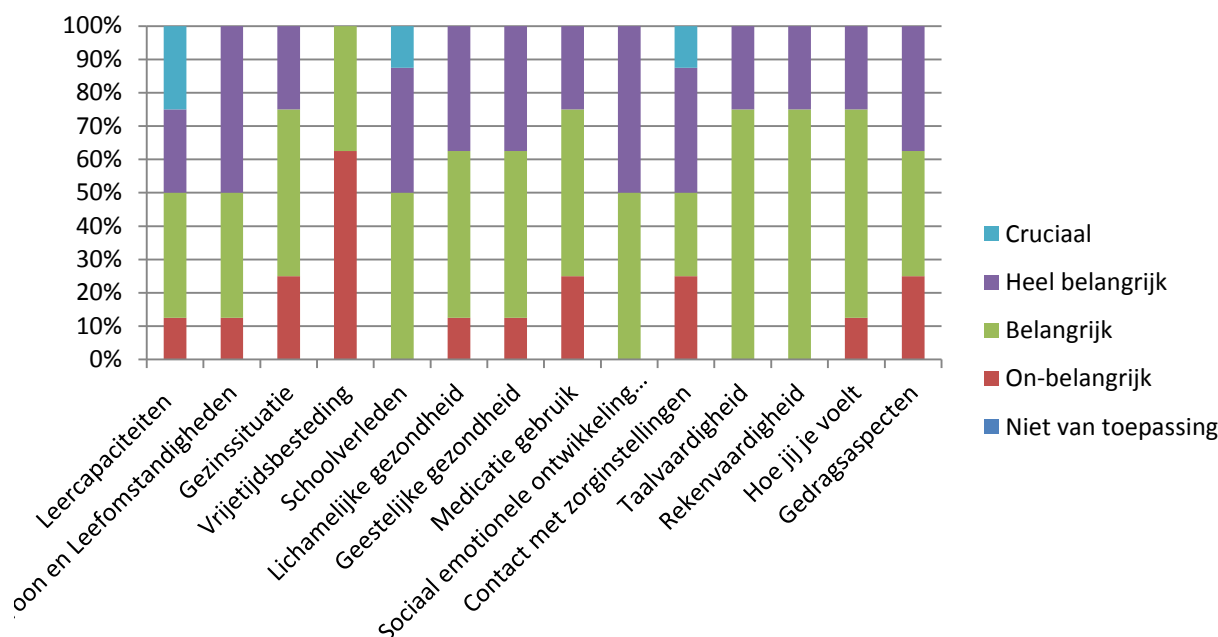
4.2.3 Deelvraag 3

Welke ondersteuningsbehoeften vloeien voort uit het ontwikkelingsperspectief?

Voor de ontwikkeling van een ondersteuningsplan na de intake is het volgens de professionals van belang dat de student een goed zelfbeeld moet hebben waarin de eigen kwaliteiten, realiteitszin, doorzettingsvermogen en werkhouding belangrijke aspecten zijn (Fig. 9).

In figuur 15 is te zien dat de studenten het belangrijk tot cruciaal vinden dat de school inzicht heeft in schoolverleden (100%), leercapaciteiten (90%), rekenvaardigheid (100%), taalvaardigheid (100%) en daarnaast de Sociaal- emotionele ontwikkeling en gedrag (100%). Met deze informatie verwacht de student op school zich verder te kunnen ontwikkelen en zich eventueel kan veranderen omdat er rekening wordt gehouden met het verleden. Over de contacten met zorginstellingen wordt zeer divers gedacht van 25% onbelangrijk tot 12,5% cruciaal. De studenten (6 van de 9) geven aan dat men momenteel voldoende ondersteuning ontvangt voor het behalen van een diploma. Tevens vinden de meeste leerlingen het prettig om een ondersteuningsplan te hebben om daarmee meer doelgericht te kunnen werken.

Fig 15: Student vraag 6; Welke informatie vind jij belangrijk om tijdens de intake te vertellen?

Uit het praktijkgericht onderzoek blijkt dat er een behoefte is bij zowel student als professional om te komen tot een gedegen kennismaking. Hiervoor lijkt de overgrote meerderheid van de studenten een grote bereidheid te hebben om veel over zichzelf te willen vertellen en realiseren zich dat kans op succes met een gedegen intake mogelijk vergroot kan worden.

De enquête laat tevens zien dat professionals de intake meer gestandaardiseerd wil uitvoeren om objectiviteit te kunnen betrachten en daarbij het gesprek bij voorkeur met meerdere intakekers uit wil voeren om beter te kunnen reflecteren (zie bijlage 2).

4.2.4 Onderzoeksvraag

Hoe krijgt de AKA-W opleiding tijdens het intakegesprek beter zicht op het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsvragen van studenten op het gebied van gedrag, om te komen tot een passend ontwikkelingsperspectiefplan?

Dit onderzoek richtte zich op het helder krijgen van de ondersteuningsbehoeften van de AKA-W student tijdens het intakegesprek. Het zo vroeg mogelijk zicht hebben op de ondersteuningsbehoefte biedt studieloopbaan begeleiders en vakleerkrachten de mogelijkheid studenten op een passende manier te ondersteunen waardoor het bindend studieadvies onderbouwd kan worden en een gediplomeerde uitstroom bevordert. Uit het onderzoek is gebleken dat Onderwijs professionals daarbij de leercomponent ondergeschikt vinden aan de gedragscomponent. Tijdens het intakegesprek dient de intaker zich meer te richten op gedrag specifieke componenten bezien vanuit de beleving van de student. Hierbij zijn eigenwaarde,

hun toekomstbeeld, beroepsinteresses en doorzettingsvermogen onderwerpen die momenteel onderbelicht worden.

5 Beantwoording van de onderzoeksvraag

In dit hoofdstuk wordt in samenhang met de verkregen data en theoretische oriëntatie de onderzoeksvraag aan de hand van de deelvragen beantwoord en bediscussieerd. Hiermee wordt de onderzoeksvraag beantwoord: *Hoe krijgt de AKA-W opleiding tijdens het intakegesprek beter zicht op het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsvragen van studenten op het gebied van gedrag, om te komen tot een passend ontwikkelingsperspectiefplan?*

Deelvraag1: Hoe kunnen we tijdens het intake gesprek de ouders en toekomstige studenten betrekken bij de totstandkoming van het ontwikkelingsperspectief en ondersteuningsbehoeften?

De rol van de ouders wordt verschillend gezien door professionals en studenten. Professionals achten het belangrijk dat ouders van het begin af aan betrokken zijn bij de opleiding omdat de ontwikkeling ook buiten de school in de directe omgeving van de student zich afspeelt. Bronfenbrenner (1979) beschrijft de zogenaamde proximale processen waarbij de interactie met de directe omgeving een cruciale rol speelt bij het bepalen van Special Educational Needs. Studenten geven er de voorkeur aan om ouders niet te betrekken bij het intakegesprek maar bij de voortgang van de opleiding. Studenten willen bij voorkeur de gezinssituatie niet bespreken tijdens de intake. Professionals vragen ernaar omdat mogelijk daar de aanleiding ligt van hun situatie en probleemgedrag. Omdat de student de ouders niet wil betrekken is er onvoldoende mogelijkheid om proactief, en in samenspraak te kunnen handelen om de hulpvraag in te vullen.

Gestaafd door de theorie kan geconcludeerd worden dat het wenselijk is om ouders desondanks te betrekken bij het intakegesprek en mede verantwoordelijk te maken. Hierdoor kan er in samenwerking met de student een OPP ontwikkeld worden waardoor professionals zich gesteund voelen om gezamenlijk te werken aan de gedragsproblemen. Studenten vinden ondersteuning bij de ouders, ouders bij de school en omgekeerd. De intaker dient daarvoor aan te sluiten bij het bestaande, de taal en het verhaal van de ouders (Baart, 2001). Ouders tegen wil en dank van de studenten te betrekken is een dilemma en kan contraproductief werken zoals aangegeven binnen het narratieve interview.

Om de ouders te betrekken zouden de volgende adviezen geëvalueerd kunnen worden:

1. Het opbouwen van een goede relatie met ouders tijdens de intake waarbij de Presentie benadering een effectief hulpmiddel kan zijn.

2. De intaker dient de ouder-student relatie tijdens het gesprek goed in te schatten en adequaat te handelen. Mede vanuit deze gedachte is het raadzaam om het intake gesprek met twee professionals uit te voeren. Hierdoor kan reflectie op de situatie, de student en de professionals beter tot zijn recht komen (Wolf & Beukering, 2009).

Deelvraag 2: Wat is bij intake het startniveau en ontwikkelingsperspectief?

Het onderzoek laat zien dat professionals en studenten met verschillende perspectieven het intake gesprek benaderen. Studenten zien het intake gesprek als een kennismaking met hen als persoon. Professionals verwachten dat studenten het intake gesprek zien als een voorlichtingsgesprek over de opleiding terwijl men wel de behoefte heeft om gedragsaspecten, leercapaciteit en sociale factoren inzichtelijk te maken. Het startniveau en ontwikkelingsperspectief wordt volgens professionals grotendeels bepaald door gedragskenmerken en cognitieve kennis. Van der Werf (2005) concludeert hierbij dat niet aangetoond kan worden of er een hiërarchisch verband bestaat tussen beide aspecten. Studenten geven aan dat ze het tijdens de intake over zichzelf willen praten en minder over hun sociale omgeving. Studenten willen vooral vooruit kijken zoals een student aangeeft “dat geleerd kan worden van een eerder falen op de vorige school” en dat er door de student waarde wordt gehecht aan de kans die geboden wordt. Professionals daarentegen hebben behoefte om juist tijdens het intakegesprek het gedrag van de aspirant student in relatie tot hun omgeving te bespreken. Van belang is om te kunnen achterhalen wat er werkelijk speelt in het leven van de student en de intrinsieke motivaties te leren kennen (Mc Clelland, 1973).

Op gebied van cognitieve vaardigheden geven zowel studenten als professionals aan dat een nulmeting gehouden dient te worden voor aanvang van het schooljaar eventueel kort na het intake gesprek. Daarmee geven de studenten aan de motivatie te hebben om aan cognitieve vaardigheden te willen werken (OC&W, 2011). Geconcludeerd kan worden dat met het verkrijgen van tijdig inzicht in reken- en taalvaardigheden met daarnaast gedragsaspecten en sociale factoren een adequaat startniveau vastgesteld kan worden en gebruikt bij het ontwikkelen van het OPP.

Om het startniveau tijdens de intake in kaart te brengen wordt geadviseerd om:

1. De doelstellingen en belang van de intake beter in overeenstemming te brengen tussen student en professional. Wil men beter afstemmen op de behoefte van de student dan dient er tijdens het intake gesprek meer aandacht te zijn voor de toekomstverwachting van de student waarbij ook het beroepsbeeld besproken moet worden.
2. Het intake gesprek dient geen voorlichtingsgesprek te zijn over de opleiding. Informatie over de opleiding kan beter in groepsverband plaatsvinden middels open dagen of speciale rondleidingen.
3. Gezien de problematiek op sociaal-emotioneel en maatschappelijk gebied is het aan te bevelen om externe zorg partners te betrekken bij het

intakegesprek. De externe zorgpartners zouden de gegevens die zij vanuit hun sociaal maatschappelijke ondersteuning hebben tijdig kunnen delen met de school. Door het delen van de sociaal-emotionele en maatschappelijke situatie in samenhang met cognitieve capaciteiten van de student kunnen persoonlijke problematieken tijdig gekoppeld worden aan de onderwijsdoelen (Boonman, 2013).

Deelvraag 3: Welke ondersteuningsbehoeften vloeien voort uit het ontwikkelingsperspectief?

Het onderzoek geeft aan dat professionals het belangrijk tot zeer belangrijk vinden om inzicht te krijgen in het zelfbeeld van de toekomstig student, waarbij men de kennis van eigen kwaliteiten voorop stelt. Dit sluit aan bij wat Power zegt, met zelfinzicht is men beter in staat de eigen sterktes en zwaktes te herkennen zodat men met deze opgebouwde kennis beter in staat is doelen te bereiken. Daarnaast vindt men het belangrijk tot zeer belangrijk dat studenten voldoende realiteitszin hebben. Dit is van belang om passende ondersteuning te kunnen aanbieden. Studenten geven aan dat ze het belang van kennis over hun zelfbeeld en realiteitszin als minder cruciaal zien en zijn meer gericht op hun toekomst zoals loopbaan en beroepsperspectief. Luken benoemt het gevoel voor eigen waarde. Geconcludeerd kan worden dat bij AKA-W studenten dit mogelijk veroorzaakt wordt door een laag gevoel van eigenwaarde wat kan voortkomen uit genetische factoren, fysieke verschijning of gewicht, psychische problemen, sociaaleconomische status, groepsdruk of pesten (Gergen, 1991)

Professionals geven aan de toekomstverwachting van de student niet als cruciaal te zien. Dit is opmerkelijk en kan enerzijds verklaard worden uit het feit dat de competenties van het AKA-W curriculum nu nog gebaseerd zijn op algemene assistenten-vaardigheden. De Entree opleiding gaat uit van een meer beroepsgerichte kwalificatie.

Geconcludeerd kan worden dat binnen AKA-W intake meer aandacht moet zijn voor de intrinsieke motivaties en zelf inzicht van de student (Power) om daarmee een beter beeld te krijgen in gedragsaspecten en het toekomstbeeld van de student. Intakers kunnen met behulp van gesprekstechnieken, zoals de STARRT methodologie, komen tot zelfevaluatie bij de student. Wanneer aan het begin van het schooljaar een goed inzicht wordt verkregen in de mogelijkheden en problematieken van de student (McClelland) kan in samenspraak tijdig een doelgericht OPP ontwikkeld worden. Vanuit deze samenwerking kan er een zelfdefinitie van doelstellingen met de student geformuleerd worden waardoor de eigenwaarde van de student zal groeien en kansen op succes toenemen (Stevens, 1997). Voor het vaststellen van de ondersteuningsbehoeften acht ik van belang om:

1. Als uitgangspunt de eigen kracht van de student te benutten met daarin de ondersteuning van beroepsopvoeders waaronder ook leraren. De knelpunten voor onderwijsondersteuning en jeugdzorg zijn vaak vergelijkbaar en het

betreft voor een deel dezelfde gezinnen (Ludeke, 2012). Dit PGO laat zien dat de bevindingen nagenoeg naadloos aansluiten op de onderzoeken en bevindingen van (OC&W, 2011; Boonman, 2013)

2. Om recht te doen aan passend onderwijs, zou een student bij externe hulpverlening, een tijdelijk aangepast schoolrooster en lesinhoud moeten krijgen zonder dat de leerplicht in het geding komt.
3. Om tegemoet te komen aan de verwachtingen van de student en adequate invulling te geven aan de ondersteuningsbehoefte lijkt het verstandig om tevens de lesinhoud meer af te stemmen op beroep specifieke aspecten. Hierdoor kunnen studenten een realistisch beroepsbeeld krijgen en gemotiveerd werken aan gedragsaspecten om een passend toekomstperspectief te creëren (Kamphuis & Reekers, 2011; OC&W, 2013)

Bovenstaande deelvragen leiden tot beantwoording van de onderzoeksvraag:

Hoe krijgt de AKA-W opleiding tijdens het intakegesprek beter zicht op het ontwikkelingsperspectief en de ondersteuningsvragen van studenten op het gebied van gedrag, om te komen tot een passend ontwikkelingsperspectiefplan?

Dit onderzoek laat zien dat studenten vooral leercapaciteiten, schoolverleden en beroepsperspectief belangrijk vinden en minder een relatie leggen naar gedrag en emotionele aspecten in tegenstelling tot de professionals. Tevens blijkt dat studenten vinden dat de eigenwaarde, toekomstbeeld, beroepsinteresses en doorzettingsvermogen tijdens de intake vanuit de beleving van de student onderbelicht worden. McClelland geeft aan dat onzichtbare en mentale motieven ten grondslag liggen aan het denken en doen. Vanuit deze theorie kan geconcludeerd worden dat de intaker zich meer dient te richten op niet waarneembare gedrag specifieke componenten. Door een vertrouwensband te creëren en juiste vraagstelling kan de intrinsieke motivatie duidelijker worden.

Van der Werf (2005) stelt dat de relatie tussen cognitie, gedrag en emotie onlosmakelijk met elkaar in verband staan. Ze staan niet in een hiërarchisch verband en over oorzakelijk verband kan geen harde uitspraak gedaan worden. Goed onderwijs houdt in het creëren van een uitdagende en kwalitatief verantwoorde leeromgeving waarbij het pedagogisch en didactisch handelen over bepaalde kennis, leidt naar de binding van leraar en student (Wolf & Beukering, 2009). Aldus kan uit dit PGO geconcludeerd worden dat er een betere afstemming dient plaats te vinden ten aanzien van de verwachtingen van het intake gesprek. Professionals hechten meer waarde aan gedragsaspecten dan aan de leercapaciteiten van de student. Stevens stelt dat wanneer de student beter de consequenties van zijn gedrag leert begrijpen in samenhang met zijn leervaardigheden dat dit kan resulteren in een toename van motivatie, aanpassing van gedrag, het behalen van een diploma en een bijdrage levert aan gevoelens van competentie, autonomie en relatie. Door gedrag, leervaardigheden, motivatie, welbevinden en zelfvertrouwen inzichtelijk te

maken tijdens de intake kan een goede basis gelegd worden voor het in samenspraak maken van een OPP.

Om te komen tot het in samenspraak ontwikkelen van een OPP zouden de volgende adviezen van belang kunnen zijn:

1. Aanpassen van de huidige intake vragen lijst omdat deze onvoldoende ingaat op gedragsaspecten zoals zelfbeeld, toekomstverwachting en beroepsperspectief van de student.
2. Door middel van toetsing kan men het kennisniveau van studenten op gebied van taal, rekenen en ruimtelijk inzicht bepalen eventueel kort na het intake gesprek.
3. De studenten onderwijs te laten volgen dat aansluit bij hun kennis, kunde en zorgbehoefte. Een goede afstemming op terrein van jeugdzorg en onderwijs is van belang. Mijn advies is dit in een vervolgonderzoek nader te bestuderen.

5.1 Evaluatie methodologie

De gekozen methodologie van het kritische emancipatorische paradigma bleek goed aan te sluiten bij de te onderzoeken problematiek. De gekozen methodologie heeft geleid tot enthousiaste medewerking van zowel professionals als studenten en was ondersteunend bij de behoefte om het intake proces inzichtelijker te maken.

Het narratieve interview bleek voor dit PGO een effectieve methode om inzicht te krijgen in de belangen van verschillende stakeholders in de intake doordat men hun ervaringen kon aangeven. Door onderwijs professionals met verschillende functies en taken zowel binnen als buiten de organisatie te betrekken is een alomvattend beeld verkregen. Dit gaf inzicht in de werkwijzen bij andere organisaties. Deze aanpak heeft geleid tot een goed beeld waardoor de enquête vragen specifiek geformuleerd konden worden. Door de vragenlijsten voor aanvang van het onderzoek met enkele experts te bespreken is validatie geborgd. De emancipatie van de student is tot zijn recht gekomen doordat deze in een aparte vragenlijst zijn beleving kenbaar heeft kunnen maken. De toepassing van Likert-schaalvragen maakte het mogelijk om op objectieve wijze de uitkomsten te analyseren en te presenteren. Dit maakt dat de uitkomsten beter te interpreteren waren en eenduidig en schematisch te presenteren. Het toepassen van enkele openvragen gaf de respondenten ruimte tot het geven van individuele bevindingen. Door het toepassen van vergelijkbare vragen bij de verschillende doelgroepen kon onderzoek gedaan worden naar overeenkomsten of verschil van inzicht.

De respondenten stelden het op prijs om geïnformeerd te worden over de doelstellingen van dit PGO. Ondanks de introductiebrief die bij de vragenlijst zat bleek dit voor sommigen onvoldoende duidelijk. Hierdoor zijn niet alle vragen

compleet ingevuld. Tijdens het analyseren van de gegevens bleek dat sommige respondenten meerdere antwoorden of geen antwoord op een vraag hadden gegeven. Deze omissie had voorkomen kunnen worden door bij het begeleidend schrijven aan te geven dat er maar een antwoord per vraag gewenst is en vragen nog eenduidiger te formuleren. Omdat anonimiteit gewaarborgd was kon er geen correctieve actie hierop genomen worden waardoor de validiteit van het onderzoek minder sterk werd. Enkele professionals nemen niet actief deel aan de huidige intake en konden daarom niet alle vragen beantwoorden. Omdat ze betrokken zijn bij de begeleiding van studenten was hun deelname desondanks zeer waardevol.. Het onderzoek is met een beperkt aantal respondenten uitgevoerd waardoor de statistische relevantie van het onderzoek beperkt is. De ouders zijn niet als respondent meegenomen in het onderzoek echter zijn de studenten en professionals geïnterviewd over de rol van de ouders.

Dankwoord:

Dit praktijk gericht onderzoek is tot stand gekomen met de hulp en medewerking van verschillende personen. Allereerst wil ik de respondenten bedanken voor het zorgvuldig invullen van de vragenlijst en het bieden van ruimte en vertrouwen met name de studenten mijn collega's en directie. Voor de nodige kritische reflecties, advies en geduld wil ik mijn onderzoek begeleidster Marianne den Otter, mijn Critical friends Annelies Akkermans, Brechtje op de Beek, Jos Derksen en Michel Simons bedanken. Zonder hun bijdrage zou dit resultaat niet bereikt zijn.

7. Literatuurlijst

Aken, J. E. ., & Andriessen, D. G. (2011). *Handboek ontwerpgericht wetenschappelijk onderzoek: Wetenschap met effect*. Den Haag: Boom Lemma uitgevers.

Andriessen D., Onstenk J., Delnooz P., Smeijsters H., Peij S. (2010). *Gedragscode Praktijkgericht onderzoek voor het hbo*. Gedragscode voor het voorbereiden en uitvoeren van praktijkgericht onderzoek binnen het Hoger Beroepsonderwijs in Nederland. Den Haag: HBO raad vereniging van hogescholen.

Baart, A. J. (2001). *Een theorie van de presentie: Band 1*. (Een theorie van de presentie.) Utrecht: Lemma.

Baat, M de., & Messing, C., & Prins, D. (2013) *Handreiking voor scholen om vsv tegen te gaan*. Nederlands Jeugd insituiut.

Boonman T., Deen G., Brinkman B. (2013). Aandachtspunten voor het gebruik van intake informatie in het begeleidingsproces. Utrecht: M&O groep

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press

Bruïne, E. de, Everaert, H., Harinck, F., Riezebos-de Groot, A. & Ven, A. van de (2011). *Bronnenboek Onderzoeksstrategieën*. Tilburg / Utrecht / Zwolle, LEOZ / WOSO

Carr, W., & Kemmis, S. (1986). *Becoming critical. Education, Knowledge and Action Research*. London/Philidelphia: The Falmer Press.

Carr, W., & Kemmis, S. (July 01, 2006). *Staying critical. Educational Administration Abstracts*, 41, 3.)

Claasen, W. (2009). *Inclusief bekwaam*. Antwerpen: Garant.

Cohen, L., Manion, L. & Morrison, K., (2000), *Research Methods in Education*. London: Rout-ledgeFalmer.

Derks, L., & Hollander, J. (2000). *Essenties van NLP: Sleutels tot persoonlijke verandering*. Utrecht [etc.: Servire.

Eimers, T., & Bekhuis, H. (2006). *Vroeg is nog niet voortijdig: Naar een nieuwe beleidstheorie voortijdig schoolverlaten*. Nijmegen: Kenniscentrum Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA).

Gergen, K.J. (1991). *The Saturated Self: Dilemmas of Identity in Contemporary Life*. Basic Books

Hargreaves, A. (1998). *International handbook of educational change*. Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Isaacs, W. (1993). Talking Flights: Dialogue, Collective Thinking, and Organizational Learning. *Organizational Dynamics*, Vol. 22, no. 2, pp. 24-39.

Kamphuis, N., Reekers, M. (augustus 10, 2011). Studieloopbaanbegeleiding leidend of lijdend. (uit maandblad loopbaanvisie)

Lange, R., Schuman, H., & Montesano, M. N. (2010). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Antwerpen: Garant

Lloyd, C. (2008). Removing Barriers to Achievement: A Strategy for Inclusion or Exclusion?. *International Journal of Inclusive Education*, pp. 12, 2, 221-236.

Ludeke, W. (2012). Referentiekader passend onderwijs eindversie. Utrecht: Stuurgroep PO-Raad, VO-raad, AOC Raad, MBO Raad

Luken, T. (2006). *Zelfkennis als fundament voor loopbaanontwikkeling?*. Garant.

Lusse, M. (2013). *Een kwestie van vertrouwen: Een ontwerpgericht onderzoek naar het verbeteren van het contact met ouders in het 'grootstedelijke' vmbo als bijdrage aan preventie van schooluitval*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.

Mc Clelland, ijsbergmodel Coachen onder de waterlijn, verkregen maart 2013
www.eachange.nl/...Coachen%20onder%20waterlijn.pdf

Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (2011). *Aandacht voor kwetsbare studenten in het MBO*. , Een verkennend onderzoek bij vijftien mbo –opleidingen. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Mol Lous A. (2011). Passend onderwijs: *Haute couture of Zeeman?* Inaugurele rede bij de installatie van het lectoraat passend onderwijs. Hogeschool Leiden

Onderwijsraad. (2010). *De school en leerlingen met gedragsproblemen*. Den Haag: Onderwijsraad

Onderwijsraad. (2011). *Om de kwaliteit van het beroepsonderwijs: Reactie op het Actieplan mbo 'Focus op vakmanschap 2011-2015'*. Den Haag: Onderwijsraad.

Onstenk, J., Kallenberg, A. J., & Koster, B. (January 01, 2007). De onderzoekende leraar en schoolontwikkeling. *Meso Magazine : Tijdschrift Voor Schoolorganisatie En Onderwijsmanagement*, 27, pp.4-8.

Palmer, P. J., Ebbens, S., & Veen, J. . (2005). *Leraar met hart en ziel: Over persoonlijke en professionele groei*, Groningen Wolters-Noordhoff, p. 11

Petit, R., Groenenberg, R., & Kuijvenhoven, G. (2010). *Over de grens: Begeleiding van zorgleerlingen in het middelbaar beroepsonderwijs: beleid en praktijk*. 's-Hertogenbosch [etc.: echo, Expertisecentrum Beroepsonderwijs

Plomp, T., & Nieveen, N. (2007). *An Introduction to Educational Design research*. Enschede. SLO, gedownload via <http://www.slo.nl/organisatie/international/publications/> op 20 mei 2010, p.13.

Power, F. C. (2008). *Moral education: A handbook*. Westport, Conn: Praeger.

Pring, R. (2000). *Philosophy of educational research*. London: Continuum p.143

Schuman, J. (2010). *Inclusief onderwijs: Dilemma's en uitdagingen*. Antwerpen: Garant

Smid, N., Woude, M. ., & PiComapny, Utrecht. (2006). *Coachen op gedrag en resultaat: Praktijkgids voor het ontwikkelen van resultaatgericht gedrag*. Utrecht: PiCompany.

Somers, M.R. (1994). The Narrative Constitution of Identity: A Relational and Network Approach. In: *Theory and Society* 23, pp. 605-249.

Stevens, L. (1997). *Overdenken en doen. Een bijdrage aan adaptief onderwijs* (1997). Den Haag: *Procesmanagement Primair Onderwijs*.

UNESCO (1994) *The Salamanca Statement*. Salamanca, Spanje: Unesco

Verdonschot, S.G.M., & Kessels, J.W.M. (2011). Ontwerpgericht onderzoek als innovatiestrategie. In J. Van Aken & D. Andriessen (Red.), *Handboek ontwerpgericht wetenschappelijk onderzoek: Wetenschap met effect*. pp. 377-398. Den Haag: Boom Lemma.

Werf van der, M. P. C. (2005). *Leren in het studiehuis: Consumeren, construeren of engageren?*. Groningen: GION, Gronings Instituut voor Onderzoek van Onderwijs, Opvoeding en Ontwikkeling, Rijksuniversiteit Groningen.

Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (Netherlands). (2009). *Vertrouwen in de school: Over de Uitval van 'overbelaste' Jongeren*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Wijk, B. J., & Dungen, S. . (2013). *Kansrijk toelatingsbeleid: Dl. 01. Dl. 02. Dl. 03*. s'Hertogenbosch etc.: echo, Expertisecentrum Beroepsonderwijs.

Wolf, J. C., & Beukering, J. T. E. (2009). *Gedragsproblemen in scholen: Het denken en handelen van leraren : intuïtie, theorie en reflectie*. Leuven: Acco.

Yin, R. K. (2003). *Case study research: Design and methods*. Thousand Oaks, Calif: Sage Publications.